

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Білоцерківський національний аграрний університет
Словацький університет сільського господарства, м. Нітра, Словаччина,
Полоцький державний університет, Білорусь,
Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААНУ,
Білоцерківська дослідно-селекційна станція ІБКіЦБ НААН
Інститут картоплярства НААН

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

присвяченої видатним вченим

ВАСИЛЬКІВСЬКОМУ С.П. і МОЛОЦЬКОМУ М.Я. –
засновникам наукової школи з селекції і насінництва пшениці і картоплі
та 100-річчю з часу заснування Агробіотехнологічного (Агрономічного)
факультету

АГРАРНА ОСВІТА І НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

26-27 березня 2020 року

Біла Церква
2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Даниленко А.С., ректор БНАУ, академік НААН, д-р екон. наук, професор, голова оргкомітету.

Новак В.П., перший проректор БНАУ, д-р біол. наук, професор, заступник голови оргкомітету.

Варченко О.М., проректор з наукової та інноваційної діяльності БНАУ, д-р екон. наук, професор.

Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності БНАУ, д-р с.-г. наук, професор.

Хахула В.С., декан агробіотехнологічного факультету БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Лозінський М.В., завідувач кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Центило Л.В. директор ТОВ «Агрофірма «Колос», канд. с.-г. наук, доцент.

Марченко А.Б. доцент кафедри технологій в рослинництві та захисту рослин БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Петер Ондрісік, декан факультету агробіології та продовольчих ресурсів Словацького університету сільського господарства, доктор філософії.

Демидов О.А. директор Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААНУ, д-р с.-г. наук, член-кореспондент НААН

Гудзенко В.М. заступник директора МПП імені В.М. Ремесла, канд.с.-г. наук, ст.н.сп.

Кириленко В.В. головний науковий співробітник лабораторії селекції озимої пшениці МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Хоменко С.О. завідувач лабораторії селекції ярої пшениці МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Кочмарський В.С. директор ДП ДГ «Еліта» МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Бuzинний М.В. директор Білоцерківської дослідно-селекційної станції, канд. с.-г. наук.

Бурденюк-Тарасевич Л.А. головний науковий співробітник Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ, д-р с.-г. наук.

Власенко В.А. завідувач кафедри захисту рослин Сумського НАУ, д-р с.-г. наук, професор.

Бондарчук А.А., директор Інституту картоплярства НААН, д-р с.-г. наук, професор, член-кореспондент НААН.

Олійник Т.М., заступник директора з наукової роботи Інституту картоплярства НААН, канд.с.-г. наук, ст.н.сп., доцент.

Фурдига М.М., заступник директора з наукової роботи з питань селекції та насінництва Інституту картоплярства НААН, канд. с.-г. наук, ст.н.сп., доцент.

Сабадин В.Я. доцент кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур БНАУ, канд. с.-г. наук, ст.н.сп.

Олешко О.Г. начальник редакційно-видавничого відділу БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої видатним вченим Васильківському С.П. і Молоцькому М.Я. – засновникам наукової школи з селекції і насінництва пшениці і картоплі та 100-річчю з часу заснування Агробіотехнологічного (Агрономічного) факультету. 26-27 березня 2020 року. Біла Церква: БНАУ. 137 с.

Лозінська Т.П., канд. с.-г. наук, доцент
Архипчук А.А., студент
Білоцерківський національний аграрний університет

МІНЛИВІСТЬ МАСИ 1000 ЗЕРЕН У СУЧАСНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ

Зроблено аналіз сучасних сортів пшениці м'якої ярої за ознакою «маса 1000 зерен». Показано середньоарифметичні значення, варіювання та мінливість даної ознаки. Виділено кращі сорти за даною ознакою з високими показниками та незначною мінливістю. Запропоновано сорти для введення в селекційний процес.

Ключові слова: пшениця м'яка яра, маса 1000 зерен, продуктивність, мінливість.

В останні десятиліття надзвичайно гострою є нестача генетичного різноманіття в селекційних програмах на цінні господарські ознаки. У зв'язку з цим, пошуки вихідного матеріалу є однією із пріоритетних завдань в селекції пшениці. Для їх вирішення необхідне передселекційне вивчення колекційних зразків [1]. Для створення кращого сорту за існуючі, необхідно змоделювати

певний ідеотип. Модель сорту – необхідна умова для сучасної селекційної програми, що враховує не лише бажані ознаки майбутнього генотипу, але й фактори навколишнього середовища, лімітуючі врожайність і якість продукції. Від цього залежатиме взаємозв'язок між рослинами, які визначають важливі агротехнічні прийоми, зокрема густоту посіву та ін. Оскільки в умовах Лісостепу можна отримувати високоякісне зерно, то в моделі сорту необхідно враховувати й ознаки якості зерна [2, 3]. Маса 1000 зерен – ознака продуктивності і якості пшениці, що має одне з основних ознак в моделі сорту.

Дослідження проводили в умовах дослідного поля Білоцерківського НАУ впродовж 7 років (2013-2019 рр.). Матеріалом для досліджень слугували сорти пшениці м'якої ярої вітчизняної та зарубіжної селекції, стандарт – Елегія миронівська.

У даних матеріалах показано значення маси 1000 зерен у сортів пшениці ярої, їх варіювання і мінливість.

За період досліджень метеорологічні умови за роками контрастно відрізнялися, що дало можливість на основі отриманих даних зробити об'єктивні висновки.

Ступінь варіювання даної ознаки порівнювали за величиною дисперсії (S^2), а для оцінки мінливості використовували коефіцієнт варіації (V , %).

Маса 1000 зерен є одним з основних критеріїв за селекції на врожайність. В наших дослідженнях виявлена мінливість ознаки. За середніми показниками маси 1000 зерен найвищі значення відмічено у сортів Торчинська, Вітка, Євдокія, Скороспілка 98 і Ажурная (38,29-37,27 г), проте всі вони поступалися сорту стандарту Елегія миронівська (табл. 1).

Таблиця 1 – Маса 1000 зерен у сортів пшениці ярої, г (2013-2019 рр.)

Назва сорту	середнє	min	max	R	S^2	V, %
Елегія миронівська,	43,56±1,26	32,0	54,76	22,76	39,68	14,5
Ясна	28,37±0,70	20,59	34,69	14,11	12,25	12,3
Сперанца	30,04±0,55	24,39	34,88	10,49	7,44	8,9
Сюїга	35,95±0,68	28,26	41,30	13,04	9,23	8,5
Скороспілка 98	37,54±0,59	30,77	41,03	10,26	7,04	7,1
Трізо	36,13±0,72	30,77	41,18	10,41	10,40	8,9
Торчинська	38,29±2,12	30,23	77,27	47,04	90,21	24,8
Легуан	23,88±1,41	13,64	50,00	36,36	49,92	29,6
Краса Полісся	28,61±0,96	20,0	41,18	21,18	22,99	16,7
Євдокія	37,92±0,72	32,56	43,90	11,34	10,36	8,5
Зимоярка	36,72±1,02	27,03	46,15	19,13	20,91	12,4
Героїня	32,34±0,85	25,0	39,71	14,71	14,52	11,8
Вітка	38,05±1,04	26,32	50,0	23,68	26,85	13,6
Аранка	28,51±0,63	22,22	33,33	11,11	9,77	10,9
Ажурная	37,27±29,55	29,55	43,14	13,59	14,56	10,2

Найменші показники маси 1000 зерен спостерігалися у сортів Аранка, Ясна, Краса Полісся та Легуан (28 г).

Найбільший розмах мінливості маси 1000 зерен за роки досліджень мали сорти Торчинська та Легуан – 47,04 та 36,36 г відповідно за високих показників дисперсії. Найбільш стійкими до кліматичних умов вирощування виявилися сорти Сперанца, Скороспілка, Трізо, Євдокія та Аранка (10-11 г).

Коефіцієнт варіації вказує на незначну мінливість маси 1000 зерен у сортів Скороспілка 98, Сюїта, Євдокія, Стеранца та Трізо (7,1-8,9 %). Значну мінливість ознаки виявлено у сортів Торчинська та Легуан, у інших досліджуваних сортів вона середня.

Отже, для подальшої селекційної роботи необхідно використовувати сорти пшениці м'якої ярої – Трізо, Сюїта, Скороспілка 98, Євдокія, Ажурная, Героїня, Вітка, Зимоярка.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Цаценко Л. В. Индекс потенциальной продуктивности и показатель «озерненность 2-х верхних колосков главного колоса», в качестве критериев потенциальной реализации генотипа растений озимой мягкой пшеницы / Л. В. Цаценко, С. С. Кошкин // Труды Кубанского государственного аграрного университета. Краснодар, 2015. № 53. С. 134–139.
2. Власенко В.А. Селекційні індекси у складі параметрів моделі сорту пшениці м'якої ярої для умов Лісостепу України / В.А. Власенко, Т.П. Лозінська, В.Й. Солоня. Агробіологія, 2011. №6. С. 134-138.
3. Абдурат Н. К. А. Модель сорту пшениці озимої для умов Лісостепу України / Н. К. А. Абдурат // Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2009. № 2. С. 98–100.

**СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РОСЛИН**

Городецький О.С., Грабовський М.Б. Формування врожаю зарубіжними гібридами

буряка цукрового в умовах ФГ «Расавське» Кагарлицького району Київської області
.....3 **Лозінський М.В., Устинова Г.Л., Сінельник О.О., Ображій С.В.** Мінливість
кількості колосків в колосі у різних за скоростиглістю генотипів пшениці (*T. Aestivum*
L.) озимої.....5 **Марченко Т.Ю., Лавриненко Ю.О.** Надбання селекції кукурудзи в
умовах зрошення.....7 **Минкін М.В.** Врожайність зерна сортів пшениці озимої в умовах
південного Степу
України

.....
9

Вільчинська Л.А., Камінна О.О., Диянчук М.В. Новий сорт гречки –
Тома

.....
12

Андрушко О.М., Віннічук Р.В. Вивчення продуктивності та якісних показників нових
гібридів цукрових буряків в умовах Тернопільської
області

.....
14

Дудар І.Ф., Литвин О.Ф., Влох В.Г., Бомба М.І. Оцінка картоплі сорту Княжа на
придатність до промислової
переробки

.....
16

Дрига В.В. Якість насіння проса пругоподібного (*Panicum virgatum* L.) залежно від
розміщення його на
волоті

.....
18

Рарок А.В., Рарок В.А. Використання оцінки доборів рослин за індексами в селекції
гречки

.....
22

Шапарь Л.В., Місевич О.В., Прищепо М.М., Кляуз М.А. Формування
асиміляційної поверхні рослин буркуну білого однорічного сорту південний
залежно від строків сівби
та норм висіву у насінневих
посівах

.....
24

Сич З.Д., Кубрак С.М. Селекційна цінність сортів часнику озимого в умовах
правобережного Лісостепу
України

.....
27

Сабатин В.Я., Сидоренко І.В. Джерела господарських ознак для селекції ячменю
ярого

.....
29

Позняк О.В. Дослідження місцевих популяцій щавлю кислого, походженням з України,
у II-III роки
вегетації

32

Стеблій О.М., Ільчук Р.В. Порівняльна оцінка ранньостиглих сортів картоплі української та зарубіжної селекції стосовно ґрунтового-кліматичних умов західного Лісостепу України

36

Завірюха П.Д. Господарсько-цінні ознаки перспективних гібридів картоплі міжсортового походження

38

Куманська Ю.О. Формування довжини стручка та кількості насінин у ньому в ліній мутантного походження ріпаку ярого

41

Глеваський В.І., Куянов В.В., Рибак В.О. Вплив умов вирощування цукрових буряків на тривалість фаз і міжфазних періодів росту і розвитку цукрових буряків

44

Марухняк А.Я., Пушак В.І. Вплив факторів зовнішнього середовища на зміну маси 1000 зерен селекційних зразків вівса

46

Боженко А.І., Сизенко О.Є. Продуктивність нового сорту фацелії пижмолистої Носівчанка та елементи агротехнології в умовах північного Лісостепу

48

Сидорова І.М. Особливості формування елементів продуктивності головного колосу мутантних ліній пшениці озимої

50

Буняк О.І. Адаптивні властивості голозерних сортів вівса Носівської селекції

51

Присяжнюк Л. М., Гончаров Ю. О., Шитікова Ю. В., Черній С. О., Гурська В. М. Застосування ДНК маркерів для оцінки посухостійких ліній кукурудзи (*Zea Maize* L.)

53

Власенко В.А., Бакуменко О.М., Осьмачко О.М. Сучасний український сортимент пшениці м'якої озимої як генетичне джерело селекційних ознак

57

Раков А.Ю., Спряжка Р.О., Жемойда В.Л. Проблеми та перспективи селекції кукурудзи
в
Україні

60

Спряжка Р.О., Жемойда В.Л. Оцінка самозапильних ліній кукурудзи при селекції на покращення якісних показників кормів

62

Лозінська Т.П., Архипчук А.А. Мінливість маси 1000 зерен у сучасних сортів пшениці ярої в умовах Лісостепу

63

ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ У ТЕХНОЛОГІЯХ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Хахула В.С. Короткоротаційні сівозміни як шлях до збільшення виробництва продовольчого зерна в системі землеробства

66

Макуха О. В. Вплив елементів посівного модуля на продуктивність фенхелю звичайного в умовах півдня України

69

Берднікова О.Г. Вплив зрошення на формування продуктивності картоплі «Київський Світанок» в умовах півдня України

71

Минкіна Г.О. Вплив попередників на продуктивність пшениці озимої при природньому зволоженні в умовах півдня України

74

Андрушко М.О. Вплив біологічних особливостей сортів гороху та норм висіву на продуктивність і якість

76

Ляльчук П.П., Хоменко Т.М. Оцінка сортів капусти броколі в умовах правобережного Лісостепу України

79

Панасюк Р.М., Дацко Т.М., Качмар Н.В., Тучапський О.Р. Продуктивність сої залежно від удобрення

81

Кутовенко В.Б., Кутовенко В.О. Морфологічні особливості салату посівного (*Lactuca sativa* L.) залежно від концентрації мікродобрива «Аватар - 1»

83

Бомба М.І., Литвин О.Ф., Дудар І.Ф., Ошейко В.Р. Особливості формування врожайності пшениці озимої залежно від норми висіву

85

Кутовенко В.Б., Кутовенко В.О. Особливості росту та розвитку рослин салату посівного (*Lactuca Sativa* L.) в умовах Лісостепу України

87

Шубенко Л.А. Метод укорінення ожини під час зимового спокою

89

Рарок В.А., Рарок А.В. Тривалість вегетаційного та міжфазних періодів гречки залежно від параметрів сівби

92

Лісковський С.Ф., Сіроштан А.А., Кавунець В.П. Вплив обробки засобами захисту від хвороб і шкідників на врожайність та посівні якості насіння пшениці ярої

94

Бомба М.І., Литвин О.Ф., Дудар І.Ф., Баран Р.Р. Особливості формування врожаю гібридів кукурудзи залежно від густоти стояння рослин

96

Влащук А.М., Дробіт О.С., Бєлов В.О. Формування насінневої продуктивності буркуну однорічного залежно від основного обробітку ґрунту та способів збирання

99

Пую В.Л. Чорноголовник багатошлюбний – перспективний компонент для покращення пасовищ на Поділлі

101

Мицик Д.О., Педаш О.О. Ріст і розвиток рослин тритикале озимого в осінній період вегетації в умовах північного Степу

104

Ткач О.В. Зміна маси коренеплодів цикорію від періоду та умов зберігання

107

Правдива Л.А. Вплив строків сівби та глибини загорання насіння на врожайність сорго зернового

.....
110

Свистунова І.В., Храмов Ю.В. Економічна ефективність використання озимих проміжних культур на зелений корм

.....
112

Фурман О.В. Особливості формування площі листової поверхні сої під впливом технологічних заходів вирощування.....

113

ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗЕМЛЕРОБСТВІ

Бондар С.О., Денисенко О.В. Залежність урожаю цукрових буряків від системи удобрення і обробітку ґрунту у короткоротаційній сівозміні

.....
116

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАХИСТІ РОСЛИН

Заїма О.А. Ефективність біологічних та хімічних фунгіцидів на пшениці озимій

.....
119

Сабадин В.Я. Імунологічна характеристика сортів пшениці озимої до хвороб в умовах центрального Лісостепу України

.....
122

Башлай А.Г., Власенко В.А. Контроль фітосанітарного стану зернових культур за органічного землеробства

.....
124

Корпіта Г.М. Формування стану забур'яненості картоплі залежно від застосування гербіцидів

128

Нікіташ Н.Б., Горновська С.В. Поширення та шкідливість небезпечного шкідника соняшника – південної соняшникової шипоноски (*Mordellistena parvuliformis* Stshegol. – Var.,

1930).....

130

Мосійчук О.С., Горновська С.В. Прогноз чисельності лучного метелика (*Pyrausta sticticalis* L.) в Київській області 132